52721/P 86

DISSERTATIO MEDICA, INAUGURALIS, DE ANGINA GANGRAENOSA:

QUAM

ANNUENTE SUMMO NUMINE,

Ex Auctoritate Reverendi admodum Viri,

GULIELMI ROBERTSON, S. S. T. P.

ACADEMIÆ EDINBURGENÆ PRÆFECTI;

NEC NON

Ampliſſimi SENATUS ACADEMICI conſenſu,

Et nobiliſſimae FACULTATIS MEDICÆ decreto;

PRO GRADU DOCTORIS,

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS ET PRIVILEGIIS RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;

Eruditorum examini ſubjicit

GULIELMUS WITHERING,

ANGLO-BRITANNUS.

Ad diem 31. Julii, hora locoque ſolitis.

——————grave pectus anhelat,
Caligant oculi,——————
Deficiunt vires, vox ægre faucibus exit.

ANTI-LUCRET. lib. v.

EDINBURGI:

Apud AULD et SMELLIE Typographos.

M, DCC, LXVI.

Digitized by the Internet Archive
in 2018 with funding from
Wellcome Library

https://archive.org/details/b3035304x

AVUNCULO MEO PLURIMUM HONORANDO,

VIRO VERE ERUDITO,

ARTIBUS INGENUIS ORNATISSIMO,

BROOKE HECTOR,

LICHFIELDIENSI, M. D.

PROPTER ANIMUM AMICISSIMUM,

QUO ME MEAQUE STUDIA

SEMPER FOVIT;

NEC NON,

NEC NON,

REVERENDO ADMODUM VIRO,

HENRICO WOOD,

LITERARUM HUMANIORUM CULTORI,

PRÆCEPTORI FIDELISSIMO,

ANNORUM PUERILIUM CUSTODI SEDULISSIMO,

MONITORI LIBERRIMO ET AMICISSIMO,

OB OPTIMA

IN STUDIIS EXCOLENDIS CONSILIA,

BENEFICIAQUE INNUMERA IN ME COLLATA,

HANC DISSERTATIONEM MEDICAM,

GRATI ANIMI MONUMENTUM,

DICATAM VOLO.

GULIELMUS WITHERING.

DISSERTATIO MEDICA

DE

ANGINA GANGRÆNOSA.

EX variis anginae quae memoriae proditae ſunt ſpeciebus, nulla auxilio medicinae magis indiget, quam ea de qua paucis diſſerere mihi in animo eſt. Quod negotii eo lubentius ſuſcipiendum putavi, quod hoc malum majoribus noſtris omnino fere incognitum, memoria noſtra, atque etiam paucos ante annos, in compluribus Britanniae regionibus, incidens, priuſquam a FOTHERGILL, et poſt hunc ab HUXHAM, praeclariſſimis viris, ejus natura explicata eſt; ſive errantibus ſive animum parum intendentibus medicis, miſerorum aegrotantium pleroſque jugulavit.

ARETÆUS, vetuſtiſſimus de hoc morbo ſcriptor, eum Egyptiaca et Syriaca ulcera adpellavit *. Poſteri alia ei nomina alii dederunt; quorum haec praecipua ſunt:—*Cruſtoſa et peſtilentia tonſillarum ulcera* †; *Ulcera peſtifera in tonſillis* ‡; *Angina epidemia, peſtifera, maligna, conta-*

* Aretaeus Cap. De cauſis et ſignis morb. c. 9. p. 7.

† Aetius tetr 2. ſermo 4. cap. 46. p 397.

‡ Paulus Ægineta De re med. lib. 3. cap. 26. p. 445.

contagioſa *; *Faucium et gutturis anginoſa et lethalia ulcera* †; *Angina peſtilens* ‡; *Garrotillo* ‖; *Angina puerorum epidemica* §; *Angina epidemica Neapolitana* **; *Febris peticularis* ††; *Affectus ſuffocatorius, Carbunculus anginoſus, Phlegmone anginoſa, Morbus gulae, peſtilens ac praefocans pueros abſceſſus, Tonſillae peſtilentes, Aphthae malignae, Paſſio anginoſa, Laqueus gutturis, Epidemica gutturis lues* ‡‡; *Angina gangraenoſa* ‖‖; *Sore throat attended with ulcers* §§; *Malignant ulcerous ſore throat* ⸸; *Pelham ſore throat*; *Angina caricnomatica* ⸸⸸: Quae nomina, quantumvis varia, eundem morbum omnia ſignificant. Licet enim in quibuſdam rebus differre videantur; tamen ea diſcrimina potius variae coeli naturae, vario victûs generi, variis hominum opinionibus

* Petri Foreſti Obſervat. med. 2 ſcholia, p. 190.

† D. Ludov. Mercati oper. tom. 5. conſult. 24. p. 134.

‡ Joannis Wieri opera, p. 910.

‖ Zacutus Luſitanus De praxi medica admiranda, lib. 1. obſerv. 92. p. 73.

§ Libello Thomae Bartholini De ang. pueror.

** Thomae Bartholini Epiſt. med. cent. 1. p. 340.

†† Bernard. Ramaz. Conſtit. epidem. obſ. 17. p. 110.

‡‡ Corteſii miſcellanea medica, 696. Severin. et Moreau Epiſt. ad Th. Barth. De laryng.

‖‖ Mead's Monita medica.

§§ Fothergill's Account, &c.

⸸ Huxham's Diſſertation.

⸸⸸ Nova acta eruditorum, anno 1758.

nionibus et loquendi generibus, quam ipſi morbi naturae, ſiquidem praecipua ſigna eadem ſemper ſunt, deberi credendum eſt.

DEFINITIO.

Licet nihil in artibus, nihil in ulla diſciplinae literarum parte, optabilius ſit, quam ut is, qui ullam rem cognitione dignam literis proditurus eſt, eam paucis verbis finire, et quae ſit ejus natura, in operis limine, aliis patefacere, poſſit; tamen praeſens noſtra ſcientia adeo dum incerta, adeo nondum abſoluta eſt, ut hoc ipſum definire ſemper factu difficile, ſaepe fieri omnino nequeat: idque, prae caeteris, arti medicinae uſu venit; cujus peritiſſimi et graviſſimi autores et profeſſores arduum hoc negotii ſaepe ne tentare quidem audent; nedum ego rei tam difficilis proſperos ſucceſſus mihi datum iri ſperem. Quocirca, utut neceſſarium eſt morbos inter ſe certis notis et diſcriminibus diſſepire; tamen, ſi hunc morbum "Inflammationem faucium cruſtis, "plerumque etiam ulceribus, et febre contagioſa putrida, comitantibus" definiens erraverim, non dubito quin veniam mihi dederint lectores.

HISTORIA

HISTORIA MORBI.

ANGINA gangraenoſa fere ante meridiem accedit; ab inertia et capitis veluti vertigine, qualis animae defectioni praeire ſolet, incipiens; cui deinde frigoris aliquantulum et horrores ſuccedunt, in magnum mox calorem deſituri; itaque ſaepe frigus et calor alternis vicibus aliquot horas ſubeunt, atque tandem vincit calor. Dolor acutus capitis, et in nonnullis graviter affectis tergi et artuum ſentitur. Plenitudinis et aegritudinis quiddam, magis quam dolor gutturis percipitur. Tuſſit aliquantum homo, aliquantum rigeſcit; muſculiſque cervicum et humerorum motitatis, dolet; - inquietudinem, inenarrabilem anxietatem, animae defectionem, circa praecordia pondus et ſuſpiria frequentia, conqueritur. Nauſea, vomitus, dejectiones frequentes, torquent: vomitus autem et dejectiones pueros ſaepius, hoſque ſaepe ſimul, petunt. Pleriſque vultus rubeſcit et tumeſcit, nonnullis idem palleſcit, et attenuatur. Oculi hebetes, ſubrubri, et quaſi flentes, apparent. Paucis poſt morbi adventum horis, et in nonnullis protinus ab initio, uvulae et tonſillae tumidae et inflammatae conſpiciuntur. Quae partes, ſicut et velum pendulum palati, gena utraque

traque prope faucium introitum, quin et pharinx averſa, admodum rubent, vel potius coccinei coloris ſunt. Per uvulam, tonſillas, velum pendulum palati, et pharinga averſam, complures ſubalbidae ſeu cinereae maculae diſponuntur, quarum admodum contigui limites rubent. Hae maculae ſaepe et numero et magnitudine multum augentur, et in aliis hominibus aliae ſunt, ſive numerum, ſive magnitudinem, ſeu denique ſitum earum, reſpicias. Glandulae parotides et maxillarum multum tument, dureſcunt, tactuque dolent. Vultus, collum, pectus, brachia, manuſque, eryſipelatis colorem magis aut minus plerumque referunt, et tumeſcunt. Per eadem loca exiguae lentigines rubentiſſimae apparent; quo facto, protinus nauſea fere deſinit, vomituſque et fuſa alvus finiuntur. Lingua ſumma albeſcit et humeſcit; eandem poſteriorem craſſa flaveſcens vel ſubfuſca cruſta obducit. Non multum ſitis eſt; ſed putentem in gutture et naribus odorem homo queritur; reque vera adſtantibus ſpiritus eſt moleſtus. Nares interiores alte rubeſcunt, vel prope liveſcunt; quin et ſanguis ex naribus ſaepiſſime, ex ore, et mulieribus ex utero, haud raro erumpit. Facilius tamen devoratur quam inſpecto gutture crederes, firmaque indolentius quam humores per guttur deſcendunt.

dunt. Cutis ardet, aret, exaſperatur, raro ſudore diducitur. Circa initia urina palleſcit, et ſerum lactis repraeſentat, quae utique in multis adultis hominibus exigua copia et alti coloris exit. Arteriae plurimis exiguae, citae, trepidant; eaedem nonnullis graves et quaſi undarum more fluctuant. Sanguis nitentis et rubentis coloris, ejuſdem pars craſſa diſſoluta, ſerum flavens et multum eſt. Febrilia ſub noctem multum ingraveſcunt, nonnulloſque prima nocte delirium agit. Sub lucem ſudor erumpit, et levaminis aliquid adfert: hoc autem toto morbo fieri conſuevit.

Procedente morbo, inquietudo et anxietas, cum devorandi difficultate, multum augentur. Alii enim pervigilant et phrenitide aſſidua torquentur: alii ſtupentes ita jacent, ut ſubinde ſubſilientes ſecum aliquid muſſitent. Alvo, quae fuſa erat, jam repreſſa, raro ea quicquam redditur; quae tamen ſi magna morbi ſaevities eſt, nonnullis ad extremum fuſa permanet. Vultus tumens, flaveſcens, et ſuffulgens; cervices admodum tumidae et oedematodes; oculi vividam gratiam perdidiſſe, ac vitreorum quaſi et emortuorum inſtar eſſe, adparent. Gutturis cruſtae, et numero et magnitudine creſcentes, concurrunt, et magnam unam atri fuſci coloris efficiunt:

Quin

Quin et partes circumjacentes magis jam liveſcunt. Multorum cutis petechiis, et maculis purpureis obducitur. Jam ſpiritus peſſimus, et intolerabilis odor eſt. Tenuis ſanies ex ore et naribus effluit, acriſque ita, ut partes quas tangit rodat, et in veſiculas vultum, manus, et brachia aegrotantis, ſed et nutricis, excitat. Pueris ſternutamenta, fuſa alvus, tormina, inanis deſidendi cupiditas, nateſque et anus roſus, incidunt. Porro purulentae materiae, in aliis ſanguine tinctae, in aliis prorſus liventis et teterrime olentis, magna copia expuitur. Hoc tempore ſpiritus multo difficilior eſt, ſtridulus ſtertor eſt, vox rauca imo quaſi pectore effertur; urina coloratior, quaſi bile mixta, flaveſcit. Arteriae celerrime et tenuiter micantes trepidant; in nonnullis ictus intermittunt, omnique modo inaequales ſunt.

In natu minoribus quinque vel ſex dierum ſpatio morbus fere finitur: puberes, quive hanc aetatem ſuperarunt, ſecundo vel tertio die aliquando moriuntur; nonnulli autem in decimum vel duodecimum diem vitam miſeram trahunt.

Inſpectio Cadaverum.

Cadavera incidendi et ſcrutandi negotium, quod ad morborum naturam retegendam plurimum facit, nunquam ſuſpecta in lucem

lucem profert, cauſarum notitiam illuſtrat, et rationes ac contemplationes noſtras in ſolidiore monumento ponit, hactenus nimis eſt neglectum. Atque nunc etiam, licet multa tentata ſint, tamen plura tentanda ac inveſtiganda reſtant. Quodque ad hunc morbum attinet, diligentiam omnium cadaverum receſſus explorandi et acre MORGAGNI ingenium deeſſe, dolendum eſt.

QUONIAM igitur publica deſunt, privata quaedam ab ingenioſiſſimo, doctiſſimo, maximeque amabili juvene, amico meo NOOTH, qui mecum medicinae lauream petit, accepta, duobus cadaveribus inciſis obſervata, exponam.

MULIER quaedam trimeſtri ſpatio poſt partum, in anginam gangraenoſam implicita eſt; quo morbo procedente, exanthemata pectore apparebant; alvus limoſa quaedam cum torminibus reddebat; ipſa octavo die perempta eſt. Cadavere aperto, membrana fauces et ſuperiorem oeſophagi partem intus obducens, multo craſſior juſto, cruſtiſque fulvi coloris conſita reperiebatur; quibus facile ſeparatis, partes ſubjectae roſae, tanquam inde aliquid periiſſet, apparebant. Rubedinem, quae vivarum fuit, fauces perdiderant. Craſſior ſolito magiſque rubra interior laryngis membrana erat. Ventriculus et inteſtina materiam limoſam conti-

nebant.

nebant. Circa guttur glandulae lymphaticae ampliatae erant; ſalivae autem ſub lingua glandulae minime affectae videbantur. Glandula quaedam lymphatica protinus ſupra ipſum parotidis additamentum ſita, magnopere; ipſa vero parotis glandula minime tumeſcebat. Hinc tumores, qui a parotidum et ſalivae in maxillis glandularum affectibus orti crediti ſunt, revera glandularum lymphaticarum eſſe; quodque acrem ex ulceribus faucium materiem hae imbiberint ideo effectos; et ſalivae glandulas ſolum ex reliquis partibus tumefactis deinde affici, veriſimillimum eſt. Ad ſupra dicta adtexendum videtur, huic mulieri ſanguinis unciis quatuordecim detractis, arterias multo debilius micuiſſe, robur prorſus fractum eſſe, ipſamque ad priſtinas vires et valetudinem, auxiliis aliter ſecundiſſimis adhibitis, nunquam deinde reduci potuiſſe.

Idem juvenis, pueri annos quinque nati, hoc morbo perempti, cadavere ſcrutato, membranam fauces intus obducentem multo ſpiſſatiorem, non incruſtatam, ſed ulceribus maculiſque liventibus, per magnam oeſophagi partem ſerpentibus, conſitam, laryngem a morbo liberam, pituitoſam naſi membranam memorabiliter tumefactam, conſpexit. Hic puer vivus,

exanthematibus caruerat; ſed alvo ſoluta, per totum morbi tempus, erat exercitus.

In quibuſdam a praeclaro noſtro Monro Patre, cadaveribus inciſis, interior laryngis pars tali tunica, qualis in ſuffocatione ſtridula eſt, obvoluta reperta eſt. Quod utique in omnibus non factum eſt, et quorum cadavera ſic afficiebantur, ii vivi ſuffocatione ſtridula affectorum inſtar, per morbi tempus ſpiraverant *.

Fierique etiam poteſt, ut angina gangraenoſa et ſuffocatio ſtridula eundem ſimul petant;

* "Subjungere vero omnino oportet, quae in demortuo, eodem illo tempore, quo Stockholmiae graſſabatur, reperit Celeb. Anat. et Chir. Profeſſor Rolandus Martin. Praeſentibus R. Coll. Med. aſſeſſoribus graviſſimis, experientiſſ. D D. D D. Strandberg et Darelio, infantem, qui hoc morbo deceſſerat, diſſecuit. Aſperam Arteriam intus undique membrana craſſiori inductam obſervavit. Griſea illa inventa eſt, et ex putredine laciniosa, parte qua parietibus tubi adhaerebat; altera exteriore ſanguineo-purpurea. In bronchiis pulmone tectis cartilagines luculentas in illa effecerat impreſſiones. Quo longius autem deſcendebat, eo pallidioris fuit ruboris, et in ſubtiliſſimis quidem bronchiorum ramis prorſus albicans, ſpeciem praebuit membranae, quae putamen ovi intus inveſtit; quacunque vero ſe extendebat, evidenter a membrana bronchiis propria diſtingui potuit. Pulmones non fuerunt inflammati, neque ulla ratione laeſi, ut ſuffocatione infantem periiſſe conſtaret."

Vid. Diſſ. med. inaug. de Angina Infantum, H. C. D. Wilcke. p. 6.

tant; eoque magis, quod ingenioſus Whytt, qui medicinam nuper in hac academia docuit, praeter ſuffocationem ſtridulam cum inflammatione, aliam ejuſdem morbi ſpeciem, quam ille putridam malignam nuncupavit, ſimul incidere demonſtravit *. Quae utique ſpecies in meridionalibus Britanniae partibus vix unquam conjunguntur; acutum enim latrantem illum ſonitum, qui in angina cum inflammatione ſaepe auditur, Huxham ne ſemel quidem in angina gangraenoſa ſeſe percepiſſe teſtatur †.

De Exanthematibus.

Secundo fere, tertiove morbi die, magna puſtularum vis, quas ἐξανθήματα Graeci vocant, per ſumma corporis oritur. Cervices, collum, pectus, brachia, et manus, coloris eryſipelatodis ſunt, tumoriſque plus minuſve habent, perque has partes plurimae papulae, exiguae, magis rubrae quam partes circumjacentes, diſperguntur. Eaedem et in iis hominibus, et in iis eorundem partibus, ubi rubedinis minus eſt, majores exiſtunt ‡. In aliis multum eminent; in aliis adeo parvae ſunt, ut tactu quam viſu magis ſentiantur. Si tumor magnus eſt, brachia,

* In Praelectionibus clinicis.

† Huxh. diſſ. p. 280.

‡ Foth. acc. p. 33.

chia, manus, et digiti rigeſcunt, et aliquantum dolent*.

Rubedo et exanthemata ſummae cutis, non tam anginae gangraenoſae hoc tempore, quam cum illa primum apud nos apparuit, conſtanter adhaerent †. Nonnullis enim, ante anginam, cutem exanthemata diſtinguunt: alios vero, prae caeteris adultos homines, ſine exanthematibus graviſſima angina premit, quos deinde convaleſcentes, magnus pruritus, cuticulaeque abſceſſus, afficiunt ‡.

Hujus morbi puſtulae, cum eum Ramazzinus primum obſervavit, adeo erant inſignes, ut febrem peticularem inde ille vocaverit. Illoque auctore diſcere licet, earundem faciem, aeque ac nunc, conſpectu variam fuiſſe ||. Quin et eaſdem ſaepe in Italia ex toto abfuiſſe, eo veriſimile eſt, quod ſcriptorum Italorum complures nullam earum mentionem fecerint.

PROG-

* Huxh. diſſ. p. 282.

† Dr Wall's letter. Gent. Mag. 1751. p. 499.

‡ Huxh. diſſ. p. 281.

|| Variae autem ac diverſi coloris erant, prout varii ac diverſi erant aegrotantium habitus; aliae erant rubrae, aliae pallidae, aliae fuſci coloris; aliae parvae, aliae latae, aliae in ſummo, aliae in profundo, et quas non niſi oculis tranverſe tuentibus liceret inſpicere, quod genus peticularum fuit valde ominoſum.

Bern. Ramazz. conſtit. epidem. obſ. 19. p. 111.

PROGNOSIS.

Post primum uſque morbi diem, nonnulli convaleſcunt; in pleriſque tertio, quarto, quintove demum die, haec ſigna ſalutis apparent: Immodica animae defectio remittit, quod ipſum fauſtum omen eſt; rubedo cutis ſummae paulatim decedit; calor minuitur; lenis facilis ſudor per omnia aequaliter membra exit; arteriae lentius, validius, et aequaliter magis micant; ſpiritus mollior et expeditior fit; aliquid gratiae vividae et conſtantiae ad oculos redit *; faucium cruſtae leniter et manſuete abſcedunt; ulcera munda, florida, in carnem ire videntur; mollis colli tumor decreſcit; ſomnus non turbatur, vigilia tranquilla eſt, cibique deſiderium redit. Urina turbida eſt, in eaque aliquid farinae inſtar deſidit. Alvi profuſio paulo maturius deſinit. Alii multum pectore, alii minimum aut nihil exſpuunt. Exanthemata cito et mature prodeuntia, plerumque laetum finem promittunt; magiſque, ſi cuticula ample abſcedens ſequitur.

Contra, rigor ſuperveniens, exanthemata vel ſubito evaneſcentia, vel in fuſcum et lividum

* Aetius Cletus Signinus de morb. ſtrangulat. cap. 1. p. 6.

dum colorem converſa; arteriarum pulſus admodum exigui, citi, trepidi, omnique ex parte inaequales; cutis cum ariditate ardor; ſpiritus difficilior; anxietas permanens; fauces rubentiſſimae, prope liveſcentes, et cum ſplendore quodam areſcentes; afflictum in ſummo periculo verſari ſignificant. Verum oculi hebetes et opaci; urina pallida ac limpida, phrenitis aut coma, cum frigidiuſculo vultus et extremorum ſudore, ſubiens; ſingultus aut ſuffocationis periculum; et huic propria convulſio quaedam gutturis muſculorum; ſubito ſoluta alvus, liquidam foede olentem materiam, neſcio homine, profundens; cervices, collum, vultuſque, quaſi inflata, turgeſcentia, et cadaveris inſtar apparentia, et totum corpus molliter tumeſcens; mortem eſſe in propinquo declarant.

Puerilis aetas plerumque plus in hoc morbo quam adultior patitur: Nam praeterquam quod idonea iis remedia ſubminiſtrari nequeunt; quia acria et cruſtas a gutture ſubinde abſcedentes, exſcreare neſciunt, et haec devorata ventriculum et inteſtina rodunt; ideo totius corporis aegritudo, tormina, inflammatio, gangraena, ſanguinea limoſa magnopere rodentia ac foediſſime olentia alvo reddita, miſerrimos exercent.

CAUSÆ

CAUSÆ PRÆDISPONENTES.

Homines qui laxos et humidos habitus habent, angina gangraenoſa magis quam alii *, pueri quam natu grandiores †, puellae quam pueri, mulieres quam viri, alios morbos paſſi ſoliti quam robuſti et integri ‡, periclitantur.

Porro, quaecunque corpus debilitant, idem huic morbo objiciunt; hujuſmodi moeror §, humores immodice excreti **, et ſimilia quaedam, ſunt. Quae vero, praeter firma debilitata, humores acri putredine afficiunt, ea demum potentiſſima ad morbum ſunt: hujus autem generis febres putridae ††, variolae ‡‡, ſcorbutus, dyſenteria §§, ſunt. Poſtremo, angina cum inflammatione viam ad anginam gangraenoſam interdum facit. Nuper enim, ab omnibus fere illius ſignis incipiens morbus, intra biduum vel triduum natura mutata, in hanc

* Severinus De recondita natura abſceſſ. p. 547.

† Aetius Cletus Signinus de morbo ſtrangulatorio, cap. 1. p. 6.

‡ Foth. diſſ. p. 49. Aetii Tetr. 2. Sermo. 4. p. 398.

§ Idem. p. 43.

** Idem.

†† Dr Wall's letter. Gent. Mag. Ann. 1751. p. 501.

‡‡ Idem.

§§ Van Swieten comment. § 811. p. 683.

hanc manifeſto deſinere, haud raro obſervatus eſt.

CAUSAE OCCASIONALES.

Praecipuae cauſae morbum protinus excitantes, a ſcriptoribus commemoratae, ſunt coelum humidum et aeſtuans *, venti auſtrales †, locorumque humiditas ‡. Hae autem duplice ratione forſitan agunt; nam et cum cauſis ſupra dictis conjungi, et morbum efficere; vel diu manentes, et corpus male afficientes, hoc tandem opportunum morbo reddere poſſunt. Cum autem de hac actione ſupra jam dixerim, nunc de illa ſola dicam. Aretaeus, cum Ægyptios, prae caeteris §, angina gangraenoſa tentare videret, quod radicibus, oleribus, et ſeminibus acribus veſcerentur, et aquam ex Nilo potandam peterent, id fieri conjecit. Neque hanc conjecturam ex toto

* Van Swiet. comment. § 811. p. 683.—Aer humidus, calidus, maxime ad putrefactionem facit, quod etiam de corporibus humidis calidis (qualia ſunt infantilia) intelligendum, quorum temperies prae omnibus putrefactioni eſt obnoxia. Becher. Phyſica ſubterranea, l. 1. § 5.

† Huxh. diſſ. p. 273. Foth. acc. p. 31.

‡ Aret. Capp. cap. 9. p. 7. Gent. mag. loco ſupra citat.

§ De cauſis et ſignis morborum, cap. 9. p. 7.

toto inficior; verum, ni fallor, ratio multo veriſimilior ex proprio regionis ſitu, Nili inundationibus patentis, ideoque incolas vaporibus inde ſummiſſis, et coeli iſtius ardore, flumine alveum repetente, putentibus objicientis, trahenda eſt. Ille ſiccum aëra pro cauſa habuit, quem virum optime de medicinae cultoribus meritum, ac imprimis diligentem, tamen in errorem ſemel incidiſſe opinor: Neque enim tam ardentis coeli aëra, tota terrae facie aquis toties et tamdiu ſtagnante, areſcere poſſe, credendum eſt.

CAUSA PROXIMA.

Omnibus quae in hoc morbo apparent perſpectis, viro praeclaro Fothergill, proximam ejus cauſam putridum virus, ſeu, ut ille loquitur, "ſui generis miaſma," eſſe, aſſentio. Verum hoccine morbi ſemen cauſarum antecedentium actione conjuncta intus naſcatur, an ex aliis corporibus ad alia tactu, aliquave re media, perferatur, quaeſtio inveſtigatu difficilis eſt. De qua pauca dicam, ubi prius, quod ſcitu multo erit dignius, gangraenoſa angina contagioſa ſit necne, inquiſivero. Et quoniam in diligentibus ac fidelibus obſervationibus res poſita eſt, eorum qui in ea obſervanda verſati

ſunt teſtimonia in unum conferam. SEVERINUS "Quod ad *contagionem*," inquit *, "attinet, hoc tum communi omnium conſenſu, "atque experimento, evincitur, tum etiam "comprobatur ratione." ZACUTUS LUSITANUS, "In his partibus," ait, (ſcilicet faucibus) "ex humoris virulenti affluxu gignuntur carbunculoſae inflammationes, quae, peſtis dirae, aut veneni promptiſſimi inſtar, *contagio* "quodam pueros et adultos corripiunt, et "ſaevis maleficentiſſimis ſtipatae ſymptomatis "citiſſimam necem inferre ſolent †." MOREAU haec verba ſunt: "Qui fere in diverſas ſemitas abeunt, uno articulo concordes, pernicioſum videlicet affectum et epidemicum, et "*contagioſum* eſſe ‡." WEDELIUS "Anginam "infantilem *contagioſam* eſſe" definit ||. Quod ſi ad haec FOTHERGILL § et WALL ** teſtimonia adtexantur, anginam gangraenoſam eſſe contagioſam, haud erit addubitandum.

ALTERA quaeſtio eodem modo inveſtiganda

* De recondita abſceſſuum natura, p. 530.

† Zacut. Luſitan. De prax. med. admir. lib. 1. obſ. 92. p. 73.

‡ Epiſt. R. Moreau ad calcem tractatuli Thom. Barth. de Angina pueror. epidem. p. 128.

|| Wedelius De morbis infantum, cap. 20. p. 77.

§ Foth. Acc. p 71.

** Gent. Mag. ann. 1751, p. 497.

da reſtat: tactune, an alia re media interpoſita, ex aliis ad alia corpora hic morbus transferatur? harum rerum utramvis fieri poſſe, Mercatus auctor eſt, cujus teſtimonium infra ſcriptum eſt: " Mirabile dictu! erat quidem dira humoris conditio, adeo perniciosa, efficax, et contagioſa, quod digitum patris indicem, quo extrahebat eum ſuccum ex ore filii, mordicaret et in ruborem moveret cum dolore: tandem mox pater conquerebatur de difficultate reſpirandi et deglutiendi, cum dolore et tumore faucium, ac ſaturato colore et glandulis extra apparentibus juxta mentum. Ex quibus ſecundo die halitum prave olentem expirabat; ita ut jure optimo poſſis colligere, contagio filii patrem fuiſſe affectum *."

Qui autem hoc morbo laborantis ſpiritum modo perſenſerit, ei contagionem per aëra in vicina corpora inſinuari poſſe, certe erit fatendum. Porro Cl. Fothergill, eundem morbum in familia exortum, niſi ab aegris integri ſemoveantur, per omnes parvulos ire; atque etiam ex adulta aetate qui multum inter eos verſantur, et vicini ſpiritus halitum excipiunt, paucos labis aliquantum fugere, teſtatus eſt. Idem, eam rem, quod " putridum virus ſive " ſui

* Opera, tom. 5. conſultat. 24. p. 139.

" ſui generis miaſma" per contagionem in corpus permanaverit, fieri judicavit.

DIAGNOSIS.

Cum qualis ſit angina gangraenoſa jam ante definiverim, eandem ab aliis morbis quae diſtinguant, quod Graeci διαγνοσιν dicunt, diſcrimina quaedam exponere, ſupervacaneum videri poſſit. Verum, licet definitio breviter idem faciat, tamen ad propria quaedam deſcendere, et morbus de quo agis quibus rebus ab aliis ei vicinis differat, quibus conveniat, fuſius percurrere, ſaepe operae pretium eſt. Ut igitur tria mala huic ſimilia ſunt, aphthae, angina in inflammatione poſita, et lues venerea; nonnullas notas, quibus ab angina gangraenoſa internoſcantur, ordine demonſtrabo. Nulla noxa anginae gangraenoſae ſimilior fauces infeſtat, quam aphthae; utramque enim cauſae communes excitant, utrique affectus plurimi ſunt communes, medendique ratio non diſſimillima eſt. Diſcrimina vero haec ſunt: Ulcera anginae gangraenoſae, pharynge, amygdalis, velo pendulo palati et uvula, continentur: Contra aphthae, non ſolum fauces, oeſophagum, hiſque proxima afficiunt, ſed

et

et genas interiores, gingivas, palatum, et linguam obſident*. Ulcera illius in latitudinem ſerpunt, et figuris inaequalibus ſunt; hae parvae ac rotundae apparent†, et interdum febre carent; contra, angina gangraenoſa ſemper febrem habet‡. Eadem contagioſa eſt; aphthae contagionis expertes: illa eryſipelas colore magis aut minus refert; in his nullus talis color obſervatur. Plura diſcrimina, ſi pluribus eſſet opus, in medium proferri poſſent.

Porro, cum plurimum referat, anginam gangraenoſam ab illa quae cum inflammatione eſt, ab ipſo initio dignoſcere; ea ſigna, in quibus quicquid differentiae ſit, colligere et commonſtrare conabor. Utriuſque primae acceſſioni communis horror, qui a multis horripilatio perperam dicitur, reperitur; idem, in angina gangraenoſa, vices cum calore ſubito permutat. Eidem huic ſumma anxietas, animae defectio, circa praecordia gravitas, ſuſpiria, inſueta laſſitudo, animique dejecti, propria ſunt. In angina cum inflammatione, arteriae crebro, plene, et valide; in gangraenoſa item crebro, ſed exiliter et inaequaliter, micant. Illius tumor faucium magnus eſt, et inflammationi

* Boerhaavii Aphoriſm. § 981.

† Idem, § 979.

‡ Van Swiet. Comment. § 983. p. 201.

tioni phlegmonicae concolor; hujus tumor tardius creſcit, et coloris admodum coccinei eſt; quae ipſa nota adeo eſt inſignis, ut qui ſemel anginam gangraenoſam viderit, vix eam deinde viſam neſcire poſſit. Angina in inflammatione poſita faucium dolorem acutum et pulſantem habet; in gangraenoſa, non tam dolor, quam calor et aegritudo quaedam, ſentitur. Haec, ſaepe a vomitu et dejectionibus crebris, illa nunquam, incipit. Denique, ubi ulcera jam apparent, tum demum de morbi natura, ſatis manifeſta, amplius dubitari nequit. Verum ſemper prius os et guttur gargarizandum eſt, quam ea medicus inſpiciat; quod ubi non erat factum, mucum amygdalas et columellas obtegentem, pro ulceris cruſta habitum, ipſe vidi. Poſtremo, ſi quis, anginam quae inflammationem habet, bene valentes, vigentes, et robuſtos; gangraenoſam, valetudinarios, imbecillos, et infirmos, mulieres potius quam viros, pueros quam utroſvis, petere; illam ſine contagione, vernis; hanc cum ea, autumnalibus magis temporibus, incidere conſideret *; is ab omni parte utriuſque diſcrimina tenebit.

LUES

* Poſt menſem Februarium morbus ita deſiit, ut ne ullus quidem eodem laboraret amplius. H. C. D. Wilcke De angina infantum, p. 6.

Lues venerea, quae cum ulcuſculis guttur interdum obſidet, ſola aliorum morborum angina gangraenoſa credi poteſt; quem errorem, ſive cauſae ſive affectuum praecedentium notitia tollet. Quod ſi medico, quod ſaepe fit, verba dedit, eumque veram cauſam aegrotans celavit; ille luem veneream inflammationis gutturis minimum habere, per hoc exulcerationem tardius procedere, febremque putridam anginae gangraenoſae ſemper haerentem abeſſe, pro certo habeto.

MEDENDI CONSILIUM.

Quæcunquæ in curatione facienda ſunt, ad aliquid horum referri poterunt; primum, ut urgentia ſigna leventur; deinde, ut acris materia lenita ejiciatur; tum, ut robur affecti ſervetur; poſtremo, morbi reliquiae tollantur. Quorum communium conſiliorum ita rationem habebo, ut affectuum, prout ſeſe obtulerint, ordinem perſequar; itaque remedia praecipiam, ut aegrotanti medicum adſidentem decet.

Igitur, incipiente morbo, ſi nauſeat homo, aut vomere deſiderat, hoc deſiderium juvari, leniter vomendi cauſa, thea viridi infuſa, car-

duo

duo benedicto, chamaemeli floribus, vel ipecacoanae paucis granis datis, oportebit. Sic enim ea aegritudo optime ſolvitur, anxietaſque et animae defectio multum levantur. Quod ſi poſt vomitum, nauſea, anxietas, et circa praecordia gravitas, permanent, menthae infuſae cui vini Oportoenſis, ejuſve quod *Claret* dicitur, exiguum aliquid adjectum ſit, crebrae potiones, magis minuſve pro aetate, natura hominis, aut affectuum ſaevitia, dandae ſunt. Item hauſtum ſalinum, ſecunda, tertia, aut quarta quaque hora, cum confectione cardiaca, dari licebit. Si alvus dura eſt, liquor vel ex lacte, ſale, et ſaccharo, vel ex decocto communi, in eum immittatur. Contra, ſi alvus citatur, nauſeaque et aegritudine ſublatis, non ſiſtitur; ad decoctum lignum Campechenſe, electuarium e ſcordio, decoctum Fracaſtorii Fulleri, pulverem e bolo compoſitum, vel ſine vel cum opio *, pro affectuum vehementia, fugiendum eſt. Ex his remediis aliud alii, pro morbi natura varia, anteponendum eſt. Nullum vero pulvere e bolo compoſito, tenui aqua cinnamomi admixto, elegantius; nullum decocto Fracaſtorii potentius eſt. Quoad ſolum fauces inflammabuntur; vapores mixturae ex aceto, myrrha, et melle, compoſitae ferventis, tertia quaque vel quarta hora inſinuare

* Foth. Account, p. 56.

nuare ſatis erit. Verum ſimulac maculae apparuerunt, cortex Peruvianus in auxilium vocandus eſt. Inde, ex variis paratis, nullum vel aegrotantibus magis convenit, vel efficacius ad ſalutem, decocto eſt; nam variae tincturae corticis virtutis minus habent; pulveres ventriculo moleſtiam ſaepe exhibent; extractorum, dum parantur, vis imminui periclitatur, et niſi diligenter parantur, totam medicinae vim non poſſident; infuſum autem ſimplex nondum in acutis et periculoſis morbis prodeſſe compertum eſt; extractum in aqua cinnamomi tenuiori ſolutum, qui decoctum ſumere nequeunt, parvuli ſaepe ſument. Vapores modo memorati uſque in guttur inſinuandi ſunt; praeterea hoc ſaepe in die tinctura roſarum lavandum, vel medicamento ex decocto pectorali, melle, aceto, et tinctura myrrhae compoſito, gargarizandum eſt. Praeclarus FOTHERGILL gargarizantem medicinam per ſyphonem injiciendam cenſet *; quod praeceptum PRINGLE egregius ſummopere collaudat †. Si glandularum tumores

D multum

* Foth. Acc. p. 66.

† Even in the angina maligna, or ulcerous ſore throat, I lay the chief ſtreſs of the cure upon gargling in this manner. In all caſes I direct five or ſix ſyringe-fulls to be

multum dolent, linimento volatili bis die eas fricare, utile eſt. Circa hoc morbi tempus, ſanguinem ex naribus, ore, aut utero erumpere, haud rarum eſt. Cujus profluvium ſi hominem arteriarumque pulſus, ut fert conſuetudo, debilitat; id, elixir vitrioli acidum, vel tincturam Japonicam cum cortice Peruviano dando, in partem laborantem aceti vapores inſinuando, aut ſuper eam carptum linteum filum aceto tinctum imponendo, quamprimum ſiſtendum eſt.

Si morbi initia neglecta ſunt, robur hominis confectum, aut animi dejecti ſunt; in alexipharmacis cum cortice Peruviano, qualia pulvis contrayervae et radix ſerpentariae Virginienſis ſunt, ac libero vini Oportoenſis uſu, plurimum eſt auxilii. Ubi alvi profluvium ſolito diutius permanſit, quaeque per eam redduntur ſolito magis rodunt, ideoque anus et nates roſa, plurimam homini moleſtiam exhibent; id mali, mollientia partis laborantis fomenta, liquoreſve mucoſi ſaepius in alvum immiſſi, maxime levare ſolent.

Vesicantia in auxilium animae dejectionum, et delirio occurrendi aut ſuccurrendi cauſa,

be injected, one after another, as far into the throat as the patient can bear, and to repeat the medicine three times a-day. Diſeaſes of the army, p. 143.

cauſa, data ſunt; quorum utique uſum MERCATUS damnat*; RAMAZZINUSQUE "Veſi-"cantia," inquit, "magis medicorum ex-"iſtimationi apud vulgus, ne quid inauſum, "aut intentatum fuiſſet, conducere viſa ſunt, "quam aegrotantium ſaluti †:" Quae quidem, ſi quam omnino utilitatem praeſtant, molli colli et cervicum tumori forſitan proſunt, et tranſverſo gutturi applicanda ſunt.

AB ipſo morbi initio, aegrotans, quam maxime fieri poteſt, lecto continendus eſt; ſic enim moleſtus cutis ardor, optime temperatur; foramina cutis aperta ſervantur, et, ſudore modico moto, alvi profuſioni ſaepe occurritur. Item, cubiculum perflatum eſſe debet, aliter homo eundem aëra putridum iterum iterumque cum ſpiritu trahere neceſſe habebit, ſummoque in morbi periculo etiam adſtantes verſabuntur. Victus ejus, ex ſago, panada, juſculo in quo vel pullus vel bubula decocta ſunt, ſero lactis vino ſeparato, vino rubro aqua quae igni ferbuerat diluto aurantio Sevillenſi aſſo adjecto, eſſe debet. Quod ſi, ut multis poſt alterum tertiumve morbi diem uſu venit, cibos lautiores et conditiores et vinum merax multum deſiderat, ea non erunt

* Opera, tom. 5. conſult. 24. p. 142.

† Conſtit. epidem. obſ. 30. p. 113.

runt neganda. Semperque, priuſquam vel cibos, vel medicamenta devoret, ut os abluatur, et gargarizetur, perque totum morbum ſaliva expuatur, non devoretur, videndum.

Post cruſta ſegregata, ulcera perſanata, febrem ſolutam, et cuticulam abſcedere coeptam, alvus rhabarbaro purganda, idemque poſt aliquot dies iterum faciendum eſt. Si glandularum tumor non decreſcit, eae unguento mercuriali perfricandae ſunt, et calomelanos grana pauca cum rhabarbaro danda. Nonnullos cibi faſtidium, animi hebetes, calor hecticus iens rediensque, colliquentes ſudores, convaleſcentes male habere perſtant; ubi hoc fit, coelum ruſticum petendum, lac aſininum bibendum, corticis Peruviani tinctura, aut idem decoctus, et elixir vitrioli utenda ſunt.

De Evacuationibus.

Supra dictis, pauca de ſanguine mittendo, et alvo purganda, adjicienda ſunt.

Imprimis, mirandum eſt quantum vis opinionis, contra manifeſtum ſenſuum teſtimonium, homines a vero abripiat: Cum enim non ſit, ut angina cum inflammatione, melius quam ſanguine detracto, et alvo purgata, curetur;

retur; idcirco, anginam quoque gangraenoſam, poſtquam graſſari per Europam coepit, medici parum ab altera diſcernentes, iiſdem remediis tollendam cenſuerunt: Itaque ſanguinem detraxerunt, alvum ſolverunt, aegrotantes jugularunt! Neque tamen, dum hoc vel ſaevitiei morbi, vel auxilio ſero adlato tribuebant, vel humorum ſatis non periiſſe credebant; ab incepto triſti deſtiterunt, et in funeſto errore perſeveraverunt. Nec ſoli ſuperioris ſaeculi viri, ſed et noſtra memoria qui fuerunt et ſunt, cum pari multorum pernicie, ſed his etiam minus venia digni, eundem medendi morem, ſecuti ſunt. Quibus, quia eos nominatim deſignare inutile et ingratum eſt, omiſſis, ad laetiorem rem tranſibo, quique tam foedum errorem noſtris animis detraxerunt, deinde monſtrabo. JOANNES WIERUS, inter primos "Venaeſectiones plus damni, "quam utilitatis aegris, attuliſſe," aſſerere auſus eſt; neque ullum humorem niſi ex venis ſub lingua educi paſſus eſt *. MERCATUS, ſolo primo morbi die, "antequam fluxio in partibus contenta, ad putredinem commigraret, venam ſecari ſivit." Hujus praeterea haec verba ſunt: "Nam tunc temporis, ſi ſanguinem fuderis, ſummopere laedes, (quae "cauſa fuit, quod multi medicorum, viſo "hoc

* Opera, p. 912.

"hoc damno, renuerint ſanguinem mittere); "quia vires maxime diſſipantur, et nihil ejus "ſucci qui computruit, extrahes, neque re- "vulſione *," &c. Doctus et intelligens SEVERINUS, hunc morbum "pugnare pravita- "te, non plenitudinis exceſſu," proponit †. Tamen idem curationem tractans, adeo auctoritate abripitur, ut quatuor, ſex, vel octo uncias ſanguinis detrahi, "aut eo demum modo "quem poſſit homo ferre," permittat; hanc cautelam interſerens, ſe "dejectum nempe vi- "rium et vigoris nativi nolle ‡." Ingenioſus et perelegans RAMAZZINUS "adeo improſpere "venaeſectionem ceſſiſſe, ut omnes aegri ex- "horreſcerent quoties ſanguinis miſſio per ve- "naeſectionem proponeretur ‖," dixit. Quod ſi FOTHERGILL, HUXHAM, et WALL perlegamus, humoris detractionem nihilo proſperius in Anglia quam in Continente ceſſiſſe, reperiemus. Siquidem inter hos omnes, ſanguinem miſſum, et alvi purgationem, ſaepe perniciei, raro ſaluti, eſſe conſtat.

QUO-

* Opera, tom. 5. p. 138.

† De recond. abſceſſ. natur. p. 539.

‡ Idem, p. 542.

‖ Conſt. epidem. p. 112.

Quocirca, alvi purgationem circa anginae gangraenoſae initia, omnino alienum eſſe, et ſanguinis miſſionem iis ſolis prodeſſe, quibus, incipiente malo, faucium tumefactio tanta eſt, ut ſuffocationem minitetur; atque tum etiam venas ſub lingua ſolas eſſe ſecandas, recte concludere mihi videor.

FINIS.